

اشاره رویکرد تاریخی به جنگ و ضرورت ثبت و ضبط حوادث و رخداد‌های این حادثه بزرگ، متأثر از تفکر و نظر مسئول وقت دفتر سیاسی سپاه جناب آقای محمدزاده بود. مقدمات انجام این مهم با مجموعه‌ای از اقدامات و تلاشها با تشکیل بخش جنگ در دفتر سیاسی سپاه فراهم شد. ابتدا با حضور در صحنه جنگ و مصاحبه و گفت‌وگو با شاهدان عینی، رخدادها ثبت و ضبط می‌شد ولی به موازات تحول در سازماندهی جنگ و تشکیل تیپ و لشکر، پدیده جدیدی به نام «راویان» شکل گرفت. راویان به عنوان ناظران در سطوح مختلف آنچه را که مشاهده و یا استماع می‌کردند ضبط کرده و سپس به نگارش گزارش از عملیات اقدام می‌کردند. با گذشت زمان به تدریج راویان به بخشی از واقعیات تاریخی جنگ تبدیل شدند. بنابراین آنچه از این پس در این قسمت از فصلنامه درج خواهد شد مجموعه‌ای از گزارشها و اسناد عملیات است که مشاهدات و دست نوشته راویان را هم شامل خواهد شد. مطلب ذیل، دست نوشته‌های آقای مسعود مقدم، مسئول جمع‌آوری و ثبت و ضبط رخداد‌های جنگ در محور سوسنگرد - اهواز است که با تلاش آقای جواد زمان‌زاده و تهیه مقدمه‌ای برای آن توسط ایشان، برای چاپ آماده شده است.

مقدمه

با آغاز جنگ و بازتاب حماسه آفرینیهای نیروهای مردمی در سراسر نوار مرزی و شهرهای مورد هجوم و همچنین، گزارشهایی که به شورای فرماندهی سپاه می‌رسید، ثبت وقایع از دو منظر در جلسات این شورا طرح شد که یکی ثبت حماسه‌ها و دیگری ثبت تجربه‌ها به منظور بهره‌گیری در آموزش و تاریخ نظامی برای نسلهای آینده بود، این مأموریت به واحد روابط عمومی سپاه واگذار شد که تبلیغات نیز زیر نظر آن بود.

با درک ضرورت پرداختن به امر وقایع نگاری و ثبت لحظه‌های تاریخی و سرنوشت ساز، به ویژه با حماسه مقاومت خرمشهر، که به تغییر استراتژی نظامی عراق انجامید و همچنین، رشادتهایی که در دیگر محورها و مناطق عملیاتی به وقوع پیوسته بود، دفتر سیاسی سپاه در عید سال ۱۳۶۰، پس از اعزام تیم تحقیقاتی به سراسر نوار مرزی کشور (از جمله مناطق جنگی جنوب و غرب) و ارزیابی مشاهدات و نتایج تحقیقات، بدین نتیجه رسید که هیچ سازمان و نهادی کار جمع‌آوری و ثبت وقایع و رخدادها، به ویژه از صحنه‌های جنگ تحمیلی را بر عهده ندارد.

در آغاز همان سال، پس از ارائه گزارش آقای محمدزاده مسئول وقت دفتر سیاسی در شورای فرماندهی سپاه و بیان حساسیت، ضرورت و نیاز آیندگان به امر ثبت وقایع و رخداد‌های جنگ تحمیلی و نیز با توجه به اینکه پس از گذشت شش ماه از ابلاغ حکم آن به واحد روابط عمومی سپاه، هیچ اقدام منسجمی انجام نشده بود، این مأموریت به دفتر سیاسی سپاه واگذار شد.

روش کار در دفتر سیاسی با ارائه گزارشهای روزانه،

جمع‌بندی از وقایع سیاسی و اجتماعی جاری و همچنین، تهیه و جمع‌بندی نظرها در قالب تحلیلهای منسجم همراه بود. از خردادماه سال ۱۳۶۰ در ساختار تشکیلات دفتر سیاسی قسمتی با نام بخش جنگ با به کارگیری نیروهایی از قسمت‌های مختلف برای ثبت و ضبط تاریخ جنگ در دو منطقه جنوب و غرب، کشور آغاز به کار کرد. این بخش با بهره‌گیری از تجربه‌های کاری گذشته و استفاده از کتابها و نظرهای استادان مطرح در زمینه وقایع نگاری و همچنین، با برقراری پل ارتباطی میان تهران، جبهه‌های جنوب و جبهه‌های غرب کشور، تجربه‌هایی را منسجم کرد و شیوه‌های جمع‌آوری خود را با به کارگیری تجربه‌های به دست آمده و امکانات و تجهیزات موجود قوت بخشید. این اقدامات طی سفرهای متعدد، حضور مستمر در جبهه‌ها و مناطق عملیاتی، با برگزاری جلسه‌های کاری به صورت هفتگی در هر جبهه و دوره‌ای هر چند هفته یکبار در تهران و دیگر محورهای عملیاتی انجام شد.

متنی که در ادامه آورده شده است، قسمتی از دست نوشته‌های مسعود مقدم یکی از راویان و مسئول جمع‌آوری وقایع جنگ در محور اهواز - سوسنگرد است که تا اندازه‌ای روش کار و سازماندهی اولیه برای ثبت و ضبط تاریخ جنگ تا قبل از آغاز عملیاتی گسترده را ترسیم می‌کند.

منطقه جنوب با توجه بر محورهای سه گانه تهاجم عراق شامل: خرمشهر - آبادان، سوسنگرد - اهواز و شوش - دزفول به سه محور با مسئولیت افراد مختلف به عنوان محقق تقسیم شده بود. مسئولین محورها جمع‌آوری اطلاعات رابا تهیه شناسنامه از هر منطقه و مصاحبه با افراد مختلف دنبال می‌کردند. متن اولیه در دفترچه آقای مقدم به صورت اجمالی نوشته شده که با اندکی اصلاحات برای چاپ آماده شده است.

دفتر راویان

(جنگ ایران و عراق)

شماره دفتر: ۴۲۱

عملیات: (صورت جلسه محورهای جمع آوری تاریخ جنگ)

یگان: محور اهواز - سوسنگرد

تاریخ جمع آوری: از ۱۳۶۰/۸/۱۲ تا ۱۳۶۶/۱۲/۶

راوی: مسعود مقدم

مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ

تقسیم نیروها

- ۱) محور آبادان - خونین شهر با مسئولیت برادر داوود رنجبر،
 - ۲) محور اهواز - سوسنگرد و بیستان با مسئولیت برادر مسعود مقدم،
 - ۳) محور دزفول - شوش با مسئولیت برادر علی مینو.
- جلسات: هر پانزده روز یک جلسه با محورها و هر ماه یک جلسه با مرکزیت برگزار می شود.

دستور جلسه

- ۱) گزارش کار و بیان تجربه ها؛
- ۲) گزارش وضعیت منطقه از نظر نظامی؛
- ۳) تأمین تدارکات و امکانات مورد نیاز؛ و
- ۴) گزارش کامل اقدامات انجام شده.

تحلیل مسائل سیاسی

- همه موظف اند در دفتر چه گزارش کار، پیشنهادهای و انتقادهای خود را بنویسند و بدون اجازه از منطقه خارج نشوند. همچنین، باید برنامه آینده نیز وقایع نگاری شود.
- در ابعاد مختلف، پرسش تهیه شود و تمامی راویان باید بر اساس آن کار کنند.
- باید از استناداری، آمار کامل انفجارات و حمله موشکی به شهرها را بگیرند.
- در هر عملیات، باید بر مبنای مسئولیت طرف مصاحبه پرسشها طرح شود.
- اولویت با جبهه هاست و تازمانی که در جبهه ها کار هست، باید کار جمع آوری گزارش انجام گیرد، سپس، به پشت جبهه رجوع شود.
- مسائل نوار: بعد از اینکه احاطه لازم ایجاد شد، جمع بندی صورت پذیرد. مشاهدات راوی حین عملیات در نوار ضبط شود.
- در پایان کار، گزارش کاملی از وضعیت منطقه - تحت مسئولیت - داده شود.

جلسه

شماره نوار: بدون نوار

تاریخ: ۱۳۶۰/۸/۱۲

افراد: برادران مسعود مقدم، علی مینو، مجتبی و سلطانی

موضوع: بررسی فعالیت محورها

مکان: دفتر بخش جنگ - دفتر سیاسی سپاه

- ۱) توضیح در مورد کوتاهی درباره ثبت و ضبط عملیات راه قدس؛
- ۲) بررسی کارهای برادر مینو در محور دزفول - در زمینه تهاجم - و تحقیقی درباره سایت دزفول و عملیات چریکی کوت کاپون که تازه آغاز شده است؛
- ۳) آشنایی با برادر مجتبی و تصمیم گیری برای تعیین وظایف وی؛ و
- ۴) گفت و گو درباره نحوه جمع آوری وقایع از یک عملیات.

تصمیمهای اتخاذ شده:

- ۱) دسته بندی مطالب جمع آوری شده در محور دزفول که باید هر چه زودتر در این زمینه کار می شد.
- برادر مجتبی به علت آشنانیدن به کار و نداشتن وسایل - از قبیل ضبط صوت - تنها به دیدن مناطق رفت، اما باید شرح آنچه را دیده است، برای ما بنویسد. وی مدت پنج روز در اهواز و دوازده روز نیز در آبادان حضور داشت.
- ۲) دسته بندی تحولاتی که در یک عملیات اتفاق خواهد افتاد.
- باید تصمیمهای تازه گرفته شده - که تمامی آن در قسمت تجربه ها درج شده است - مورد بحث قرار گیرد.

جلسه

شماره نوار: بدون نوار

تاریخ: ۱۳۶۰/۸/۸

افراد: برادران مستوفی، مسعود مقدم و قاضی زاده

موضوع: توجیه برادران راوی در زمینه جمع آوری وقایع جنگ

مکان: دفتر بخش جنگ - دفتر سیاسی سپاه

توجیه برادران در زمینه جمع آوری وقایع برای تاریخچه جنگ و به منظور بیان هدف چنین اقدامی صورت گرفت. در ضمن، مطالب این جلسه برای برادر مستوفی آشنا نبود؛ زیرا، برادر رنجبر که در محور آبادان - خرمشهر فعالیت داشت، وی را به نحو مناسبی توجیه نکرده بود.

تعمیر خودروی لندور (اعم از شیشه جلو، شیشه درب و تعمیر ماشین و چک کردن آن از هر نظر) انجام شد و تعداد ده کاست نوار نود دقیقه‌ای و نیز شناسنامه آبادان و خرمشهر به این برادر تحویل داده شد.

تصمیمها:

(۱) تهیه شناسنامه برای هر محور: در این زمینه، شناسنامه محور آبادان - خرمشهر به برادر مستوفی تحویل داده شد. در ضمن، قرار شده است برابر روشی خطی که برای تهیه شناسنامه منطقه مشخص شده، برای جمع آوری تاریخچه عمل شود.

(۲) مرخصی برادر مستوفی: در این زمینه، قرار شد ایشان هر ماه (بنا به گفته مسئولان دفتر) هفت روز به مرخصی بروند و بقیه ماه را در منطقه حضور داشته باشد.

(۳) دفتر راهنمای نوارها: این دفتر تکمیل نبود؛ بنابراین، تحویل آن را به بعد موکول کردیم.

(۴) برادر مستوفی شش کاست نوار نود دقیقه‌ای درباره زمینه سازی های تهاجم تهیه کرده اند که به دلیل کمی وقت، هنوز به آنها نپرداخته ایم. در ضمن، دو کاست نوار، که از پیش، برادر رنجبر سفارش کرده بود که برادران خرمشهر بکنند، دریافت و بررسی شد.

(۵) برادر مستوفی باید هر جلسه که به اهواز می آید؛ نقص خودرو را بر طرف کند و در جلسه بعد نیز خودرو بشوید و کاریراتور آن را تعمیر کند.

جلسه

شماره نوار: بدون نوار

تاریخ: ۱۳۶۰/۱۰/۱۰

افراد: برادران مسعود مقدم، محمد درودیان، اسدی و دیگر برادران راوی محورها

موضوع: تشریح و توضیح شناسنامه محورها

مکان: دفتر بخش جنگ - دفتر سیاسی سپاه اهواز

مطالب گفته شده:

(۱) تشریح و توضیح درباره شناسنامه برای محورها، تشکیل دفترهای ثبت و... اخبار و نکته های به دست آمده از مطالبی که در حال جمع آوری آن هستیم.

(۲) در مورد جلسات (بخش جنگ) و تاریخ برگزاری قرار شد هماهنگ با محور غرب و جلسات در مرکز در منطقه غرب و منطقه جنوب و در تهران برگزار شود.

(۳) مشخص کردن کارهایی که از پیش، باید روی نوارهای پر شده انجام شود، همچنین، تعیین ردیف و فصل بندی نوارها برای مشخص شدن نقاط ضعف در پر کردن نوارها و کار تحقیق بر طرف شود.

تصمیمهای اتخاذ شده

(۱) جلسه بعدی مرکزیت (تاریخ ۱۳۶۰/۱۰/۲۵) در گیلان غرب برگزار می شود؛

(۲) بررسی طرحی که به منظور تهیه شناسنامه برای محورها پیشنهاد شده است؛ و

(۳) برادر مینو برای چند روز باید برادری را که به دزفول می آید، توجیه کند و محور اهواز را در جریان کارهای انجام شده اش قرار دهد.

جلسه

شماره نوار: بدون نوار

تاریخ: ۱۳۶۰/۱۰/۲۵

افراد: برادران مسعود مقدم، محمد درودیان، جواد زمان زاده، ابوالقاسم مینو، اسدی، محمد اللهیاری و...

موضوع: گزارش جبهه هادر غرب و وضعیت منطقه و هماهنگی کارها

مکان: دفتر بخش جنگ - دفتر سیاسی سپاه گیلانغرب

تذکر: باید گزارش، پیشنهادها، اخبار و انتقادهای این کار تهیه شود.

برادر ابوالقاسم مینو: در عملیات مطلع الفجر، چهارده گردان شرکت داشتند که از شش محور عملیات را آغاز کردند. نقطه شیاره کو از نظر نظامی نقطه مهمی بود (مشرقی به خانقین)، اما بنا به علمی، فتح نشد این عملیات حدود ۵۰ درصد موفقیت آمیز بود.

توضیح درباره عملیات محمد رسول الله (ص):

برادر اسدی: در ساعت ۶:۰۰ صبح، عملیات از چهار محور در خاک عراق انجام و شهر طویله تصرف می شود.

توضیح و شرح مناطق بستان، شوش و خرمشهر

قرار شد از این پس، در تقسیم بندی نامها بدین شکل عمل کنیم: منطقه، ناحیه، محور و جبهه.

چهار هدفی، که از تشکیل طرح شناسنامه ای داشتیم، عبارت بودند از:

(۱) چه کسی؟ (شخصی که آمده است)

(۲) از چه شخصی؟ (با چه کسی مصاحبه کرده است)

(۳) چه موضوعی؟ (موضوع نواری که دنبال شده است)

(۴) چه مانده؟ (چه مقدار از کار انجام شده است)

تصمیمها

تجربه های حاصل از انجام کار در پرکردن شناسنامه باید در دفتر گزارشهای روزانه یادداشت و در آخر همان دفتر نوشته شود. شناسنامه به شش بخش تقسیم خواهد شد که چهار موضوع

افراد: برادران عبدالله درویشی، مسعود مقدم و مستوفی
موضوع: گزارش وضعیت منطقه و محور
مکان: دفتر بخش جنگ - دفتر سیاسی سپاه اهواز
تذکرات: باید [...] شناسنامه ها ثبت و طبق آنها عمل و گزارش روزانه و گزارش کار داده شود.

بمبارانهای پیاپی هوایی و توپخانه یکی از وقایعی است که در این مدت، در محور آبادان رخ داده است.

تجربه ها: باید برای مصاحبه در محور آبادان برادرانی انتخاب شوند که زمینه و اطلاعات داشته باشند، در این مورد می‌گویم برادرانی را که می‌خواهم برای بار اول با آنها صحبت کنم، به مدت دو یا چند دقیقه توجیه کنم.

در محور آبادان، بیشتر روی خرمشهر کار شده و باید یادآور شود که روی آبادان کار انجام شود زیرا چند عملیات دارد که باید دنبال شود.

هنگامی که هوایما برای بمباران به آبادان می‌آید، نخست، می‌خواهد اعلامیه پخش کند و هنگامی که مردم برای نگاه کردن می‌ایستند، بمباران خود را آغاز می‌کند و بدین صورت ماتلفاتی را متحمل می‌شویم

پیش از اینکه هوایما بیاید، نخست، با توپخانه شهر را می‌کوبند و هنگامی که نیروهای پدافند موضع گرفتند و از قبضه‌ها دور شدند، هوایما می‌آید و بمباران می‌کند.

جلسه بعد در تاریخ ۱۳۶۰/۱۱/۲۷ خواهد بود.

گزارشی از منطقه دزفول

عراق پس از عملیات خاتم النبیین (ص)، در محور رقابیه، عملیاتی را اجرا کرد که زیاد موفق نبود و شکست خورد.

نیروی هوایی: در مورد نیروی هوایی قرار شد، در گردانی که خلبانها آماده پروازند و فرصت نیز هست، صحبت کنیم. تحقیق بر روی تیپ ۸۴ خرم آباد نیمه تمام است که مشغول کار روی آن هستیم.

در این محور، یکی از مشکلات ما، نداشتن حکم از ستاد مشترک ارتش است که باید گرفته شود. در ضمن، دو لشکر ۲۱ حمزه (ع) و ۷۷ خراسان در منطقه شوش مستقر هستند که باید با آنها رابطه برقرار کنیم.

رابطه ما با سپاه دزفول تیره بود. در این محور، با برادر (غلامعلی) رشید صحبت کردیم، اما به نتیجه نرسیدیم. باید اتاق بگیریم و نقشه تهیه شود که هنوز گرفته نشده و این مسئله مهمی است.

اهواز: تصمیمهایی مبنی بر انجام یک حمله در شوش و انجام عملیات روانی برای غافلگیری عراق اتخاذ شده، همچنین، نقل و انتقالاتی در جبهه کرخه کور - از طرف عراق - انجام شده است.

مساعده بودن وضع شهر: آرام بودن شهر از آن نظر که به رغم اینکه توپخانه‌های بعضی دست کم، هفته‌ای یکبار این شهر را

درباره تهاجم، یک موضوع در مورد جنگ و ... شناسنامه باید به صورت کلاسور باشد.

دفتر شناسنامه نوار و راهنمای نوارها پشت شناسنامه تدوین می‌شود.

با توجه به توافق صورت گرفته، نوارها باید تابع شکل مزبور باشد. باید در هر محور، گزارش کار به صورت ماهانه نوشته و تحویل شود.

به سر فصل گزارشهای روزانه، گزارش کار می‌گویند.

جلسه هماهنگی بعدی در تاریخ ۱۳۶۰/۱۱/۲۵ در اهواز خواهد بود.

جلسه

شماره نوار: بدون نوار

تاریخ: ۱۳۶۰/۱۰/۲۷

افراد: برادران عبدالله درویشی، مسعود مقدم، مستوفی، محمد درودیان، جواد زمان زاده و مینو

موضوع: بررسی وضعیت محورها و مناطق

مکان: دفتر بخش جنگ - دفتر سیاسی سپاه اهواز

تذکرات: برادران هر ۲۷ روز، هفت روز به مرخصی می‌روند و مرخصی آنها از لحظه‌ای حساب می‌شود که به مرکز (تهران) می‌رسند.

گزارش کارها

(۱) توضیح برادر درویشی درباره توجیه برادر مینو؛

(۲) تنها ضعف ما آشنا نبودن با منطقه بود (به طور مشاهده)؛

(۳) برادر مستوفی در ارتباط با نیروی دریایی کار کند؛ و

(۴) وضعیت منطقه در هر محور توضیح داده شده و تشریح شود.

وضعیت محور آبادان - خرمشهر

برادر مستوفی: عراق ساعت ۱:۰۰ بامداد روز ۱۳۶۰/۱۰/۲۴ تمام منطقه (آبادان) و حتی فرودگاهی را که جنب هتل کاروانسراست، هدف حمله قرار داد، همچنین، دیشب (۱۳۶۰/۱۰/۲۶) به شدت، منطقه را با توپخانه کوبید که طی آن، هفت نفر شهید شدند.

(۱) عراق دکل خسروآباد در شرق آبادان، - که یکی از بزرگ‌ترین دیدگاههای ما بود - را انداخت که طی آن، سه نفر شهید و دو نفر زخمی شدند نیروهای دشمن در خرمشهر در حال کاشتن تیر آهن هستند تا مانع فرود نیروهای چتر باز شوند.

(۲) توضیح وضعیت منطقه در هر محور: عملیاتی در ساعت ۴:۰۰ صبح روز

۱۳۶۰/۱۰/۲۱ به نام خاتم النبیین (ص) انجام شد که برادر درویشی در زمینه این عملیات توضیح داد.

جلسه

شماره نوار: بدون نوار

تاریخ: ۱۳۶۰/۱۱/۱۷

می کوبیدند، اما از جمعیت شهر کاسته نمی شد. تمام خطوط محور اهواز - با وجود تغییر و تحولاتی که از زمان حمله بستان شده و با وجود آن عقب نشینی کذایی عراق - هنوز به همان صورت باقی است و حرکتهای قابل توجهی در این محور صورت نگرفته است.

تکمیل کردن دفتر شناسنامه محور و وارد کردن بعضی از مسائل از بیرون و مشخص کردن نوارهای جمع آوری شده. **نتیجه گیری:** باید حتما، دو حکم از برادر صیاد شیرازی یا از ستاد مشترک ارتش گرفته، اتاق و نقشه برای محور دزفول تهیه و برای مراجعه به نیروهای بومی - برای کمک به این مسئله - با مرکزیت تماس گرفته شود. جلسه بعد در تاریخ ۱۳۶۰/۱۱/۲۷ برقرار می شود. تاریخ به مرخصی رفتن برادر مستوفی ۱۳۶۰/۱۱/۱۸ است.

جلسه

شماره نوار: بدون نوار

تاریخ: ۱۳۶۰/۱۱/۲۷

افراد: برادران عبدالله درویشی، محمود مقدم، اسدی و برادری از اطلاعات عملیات مریوان **موضوع:** گزارش وضعیت منطقه غرب برادر اسدی: جبهه های غرب راکد بود و تنها مسئولان عملیات سپاه مریوان - که از برادران سپاه همدان و غیره ... هستند - برای عملیات شوش به دزفول آمده اند.

گزارش و اخبار از منطقه دزفول - دشت عباس:

برادر عبدالله درویشی (عملیات خاتم النبیین (ص) از طرف خودی و توضیح آن):

عراق چند حمله به رقابیه داشته است که به طور کامل دفع شد، اما هنوز روی حمله هایی که به رقابیه داشته، کار نشده است. عملیات بزرگ شوش تا پانزده روز آینده انجام خواهد شد.

گزارش و اخبار از منطقه اهواز

برادر مسعود مقدم: حمله عراق به تنگه جزابه و دفع آن و تصرف تپه یال به دست نیروهای عراق.

گزارش در مورد کار:

برادر اسدی: شناسنامه در بعضی از موارد جزئی نمی تواند تابع مطالب منطقه باشد.

راوی: این مطلب پذیرفته شد.

برادر اسدی: در مورد وارد کردن نوارها باید یک قسمت برای نوارهایی که به طور کامل به دست می آید و در قسمت آخر آنهاست، در نظر گرفته شود.

برادر عبدالله درویشی: باید هنگام صحبت از پشت تلفن واژه های رمز استفاده شود و کلماتی، مانند حمله، عقب نشینی، پیشروی و ... را کذبندی کنیم.

برادر مسعود مقدم: باید متن تمام کارهایی که در هر محور انجام

می گیرد، در شناسنامه ثبت و تلاش بیشتری برای جبران مسائل عقب افتاده انجام شود. همچنین، در مورد کمی نیرو و استفاده از نیروهای بومی و نیز گرفتن حکم از ارتش و ستاد مشترک نیز با مرکزیت صحبت شود.

جلسه

شماره نوار: بدون نوار

تاریخ: ۱۳۶۰/۱۱/۲۶

افراد: برادران مسعود مقدم، عبدالله درویشی، رضا فاضل، (شهید) محمد گرکانی و محمد درودیان **موضوع:** توجیه تعدادی از برادران راوی نسبت به محور کاری خودشان

مکان: دفتر بخش جنگ دفتر سیاسی سپاه اهواز

توجیه برادر (شهید) گرکانی درباره نحوه کار برادر مستوفی، که از کانال اصلی به دنبال مطالب نمی رفت و بیشتر وقایع و شرح عملیاتها را پیگیری می کرد.

برادر محمد گرکانی: اگر کار آبادان را آغاز کنیم، بهتر است.

برادر محمد درودیان: این کار، کاری تحقیقی است که به عشق و علاقه نیاز دارد. در مورد پر کردن نوارها نمی توانیم به جز اشخاص (فرماندهان) به کسی نوار بدهیم.

برادر رضا فاضل: در مورد توجیه خودشان با محوری که فعالیت می کنند، گفته شده است که باید برویم و با خطوط آشنا شویم که تا حدی هم آشنا شده ایم، با توجه به شناخت ما از این محور، کارها خیلی عقب است و تمام کار به وجود امکاناتی، مانند اتاق، نقشه و ... بستگی دارد.

شهر شوش مسائل جالبی، مانند مسائل خر مشهر دارد که بکر است و باید جمع آوری شود. نیم ساعت از وقت جلسه به توجیه برادران (شهید) محمد گرکانی و رضا فاضل گذشت و در مورد کار نتیجه مورد نظر به دست آمد.

برادر عبدالله درویشی: در ارتباط با محور خود و کارهایی که انجام داده اند:

(۱) در مورد تیپ ۸۴ خرم آباد یک رابط داشتیم که قرار شد گزارش عملیاتها را به ما بدهد.

(۲) در ارتباط با عملیات خاتم النبیین (ص) مطالبی جمع آوری کردیم.

(۳) امکان دارد حمله محدودی در شوش انجام شود.

در مورد تدارکات که پیش از عملیات و هم اکنون انجام شده:

باید امکانات (مانند خودرو، افراد و نیرو) برای حمله آماده شود.

توضیح برادر مقدم درباره عملیات عراق و عملیات خودی به تنگه جزابه.

توضیح برادر درودیان درباره نکته برداری و گزارش روزانه؛ در گزارش روزانه باید جزئیات مطالب جلسات نوشته شود.

جلسه در ساعت ۱۵:۰۰ آغاز و در ساعت ۱۷:۰۰ به پایان رسید.